

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXV. Usurarium est lucrum, quod vere intenditur ex mutuo, sive
mediate, sive immediate ex eo intendatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

quit) nonnulli, qui vel antequam exhibeant consecrationis ministerium, vel ante decisum cause negotium, nullum pacti sunt commodum, postmodum vero tamquam à debitoribus exigunt, & extorquendis remunerationibus vehementer insistunt. Hi se cum Giezi non dubitent crimen incurrere, qui, postquam Naaman curatus est, jamque revertebatur, de Spiritus sancti dono ausus est pecuniam postulare.

253 5°. Communis est sententia Veterum, usurarium esse lucrum quodcumque pretio aestimabile supra sortem, ex mutuo principaliter intentum, prout constat ex communi definitione usurae, quam Veteres tradiderunt, figuranter S. Antoninus p. 2. tit. 1. c. 7. §. 1. *Usura est lucrum ex mutuo principaliter intentum*; ita nempe ut mutuum aliàs non esset daturus. Sic namque intentionem principalem S. Antoninus explicat ibidem, aicens, *tunc minus principaliter seu secundario lucrum intendi, cum etsi sperat (mutuus) aliquid sibi dari ab eo qui mutuavit, ex sua liberalitate, tamen non illud enim movet (principaliter) sed magis benevolentia, ita quod etiamsi non crederet sibi aliquid dari ultra sortem, adhuc tamen mutualet.*

254 Ita etiam de usura philosophatur Glossa in citatum cap. *consuluit*, dicens: *Pescant sperantes causam mutui, in spe lucri principaliter posita; secundario tamen aliquid sperari, non puto malum.*

255 Similia videri possunt apud Sylvestrum verbo *usura* q. 54. Tabienam verbo eod. & alios veteres Summissas passim. Et reverà illa ipsorum usurae notio desumpta videtur ex laudato cap. *consuluit*, estque conformis simili notioni simoniae, quam Veteres cum S. Thoma communiter tradunt, aientes, cum simoniacum esse, qui lucrum temporale principaliter intendit ex re spirituali, aliàs eam non collaturus, prout expressè docet S. Thomas q. 100. a. 5. ad 3. quodlib. 8. a. 4. & in 4. dist. 25. q. 5. a. 3. ad 4. docereque videtur Ecclesia, uti constat ex 45. & 46. propositionibus ab Innocentio XI. proscriptis. Necnon ex can. *Salvator* 1. q. 3. Quemadmodum ergo stat lucrum temporale ex re spirituali principaliter intendi, licet non deducatur in pactum, sive explicitum, sive implicitum; ita stat temporale lucrum ex mutuo principaliter intendi, licet non deducatur in pactum, &c.

256 Per consequens sine pacto, etiam implicito, stant pronuntiata sanctorum Hieronymi supra, Augustini serm. 3. in Psal. 36. *Si mutuum pecuniam tuam homini dederis, à quo aliquid plusquam dedisti expectes accipere, non pecuniam solam, sed aliquid plusquam dedisti, sive illud triticum sit, sive vinum, sive oleum, sive quodlibet aliud, si plusquam dedisti expectas accipere, senerator es, & in hoc improbandus.* Stat denique & illud quod habetur can. *usura* 14. q. 3. *Usura est ubi amplius requiritur quam datum est.* Levit. 25. *Pecuniam tuam non*

dabis ad usuram, & frugum superabundantiam non exiges.

CAPUT XXV.

Usurarium est lucrum, quod verè intenditur ex mutuo, sive mediata, sive immediata ex eo intendatur.

Plurimorum Recentiorum opinio est, de ratione usurae esse, quòd lucrum immediatè intendatur ex mutuo, & non malè quidem, si verè ex mutuo non intendatur, nisi quod ex illo immediatè intenditur. At si verè ex mutuo intendi queat, quod solum mediata ex illo intenditur, usurarium est lucrum, sive mediata, sive immediata, modò verè ex mutuo, sive ratione mutui intendatur. Nam Salvator simpliciter dicit: *nil inde sperantes, nec addit immediatè.* Similiter Urbanus III. citato can. *consuluit* simpliciter ait, *pro intentione lucri*; non verò ait, *pro intentione immediata.* Unde vereor, ne praetextus mediatae dumtaxat intentionis pleurisque sit praetextus excusandae per ambages usurae mentis; quemadmodum si ad simoniam requireretur intentio immediata acquirendae rei temporalis pro spirituali, plerisque esse posset praetextus excusandae per ambages simoniacae intentionis.

Itaque existimo lucrum verè intendi posse ex mutuo, licet mediata tantum, sive mediante alio titulo, si alius ille titulus non quaeratur propter se, sed propter lucrum illud. Nam quisquis ex mutuo immediatè intendit benevolentiam & gratitudinem, benevolentiae verò & gratitudinis finem faciat lucrum supra sortem, ita ut ex mutuo non intendat benevolentiam & gratitudinem propter se, sed propter auctarium supra sortem, quam mediante benevolentia intendit, aliàs non mutuaturus, auctarium istud ex mutuo, sive ratione mutui, verè intendit; imò magis intendit quam benevolentiam, & gratitudinem: utpote quam non intendit principaliter propter se, sed propter auctarium tamquam finem propter se finaliter, adeoque principaliter ex mutuo intentum; at verò propter quod unumquodque tale est, & illud magis.

Quemadmodum ergo *quires ecclesiasticas*, non ad hoc ad quod instituta sunt, sed ad propria lucra (licet mediante benevolentia & gratitudine, non propter se finaliter intentà, sed propter lucra illa) munere lingua, vel indebiti obsequi, vel pecunia largitur, vel adipiscitur, simoniacus est: cum principalis intentio Simonis fuerit sola pecunia avaritia, ait Urbanus Papa canone *Salvator* supra relato: sic qui mutuum non ad hoc ad quod institutum est, sed ad propria lucra largitur, vel adipiscitur, licet mediante benevolentia & gratitudine, non propter se finaliter, sed propter lucra illa quaesita, usurarius est: cum principalis intentio ipsius sit sola pecuniae seu lucri avaritia.

- 260 Atque ex his prorsus improbandum est, quod supra laudatus Neotericus loco citato n. 40. ait: *Licet sperare ex mutuo lucrum, ut gratis donandum, spe concurrente ut causâ principali.... Quia nihil sic intenditur, tamquam ex iustitia debitam, sed tamquam ex gratitudine tantum; non licet tamen lucrum sperare ex mutuo, tamquam pretium mutui.* Adstipulantur quidem ipsi Maffrius Th. Mor. disp. 5. n. 44. & apud ipsum Molina, Lessius, Bonacina, Lugo, & Doctores passim; sed Noviores. Non enim ita Veteres, ut vidimus. Non ita Innocentius XI. Non ita Urbanus III. Non ita sancti Patres Hieronymus, Augustinus, &c. Non ita *Salvator* Luc. 6. Non ita ratio christiana ex germanis Theologiae Moralis fontibus deprompta. Enimvero si vera esset doctrina illa, vera esset propositio 42. ab Innocentio XI. damnata, sicut & 45. & 46. Quia si vera esset doctrina illa in materia usurae; vera quoque etiam doctrina ei confimilis, & proportionata in materia simoniae. Vera proinde foret propositio ista in materia simoniae: *Dare temporale pro spirituali, non est simonia, quando temporale non datur tamquam pretium, sed dumtaxat tamquam motuum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut e contra.* Sicut & propositio sequens: *Ei id quoque locum habet, etiamsi temporale sit principale motuum dandi spirituale; imò etiamsi sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluri aestimetur, quam res spiritualis.*
- 261 Prorsus etiam improbanda est doctrina Longuetii, quam in factio Curatorum Ambianensium referunt Curati Parisienses in Diurnali suo p. 3. videlicet: *Potest quis mutuum dare alteri, eâ conditione & lege, ut ex eius officina emat, ejus molendino molat, aut aliquid obsequii praestet, si id exigatur benevolentia & amicitia jure.* disput. 3. de variis causis usuram excusantibus q. 4. respons. 1. Item: *Non est usura, si tibi mutuem eâ lege, ut mihi, vel meo cupiam officium aliquod temporarium referas ex pacto amicitiae.* Ibidem q. 5. respons. 2. Item: *Si tibi mutuem eâ lege, ut beneficium ecclesiasticum ex pacto amicitiae reponas, nec est usura, nec simonia.* Ibidem q. 6. respons. 1.
- 262 Improbanda denique doctrina, quam tradunt Serra 2. 2. q. 78. a. 2. dub. 1. & Joannes Martinez de Prado to. 2. Th. Mor. c. 28. q. 2. §. 1. n. 7. quod utique non sit usura, si mutuator in pactum deducat hoc vel illud beneficium rependendum, non quidem in pactum iustitiae, sed pactum amicitiae & gratitudinis.
- 263 Improbanda est (inquam) omnis illa doctrina: quia tamen mutuans possit à mutuatario recompensationem eorum quae pecuniâ non mensurantur pro mutuo exigere, puta benevolentiam & amorem ejus cui mutuavit, uti docet S. Thomas q. 78. a. 2.

quamvis etiam accipere possit temporale munus, gratis oblatum, vel etiam (speculativè loquendo) illud secundario expectare, vel petere tamquam munus gratuitum, & omnino spontaneum, nullo modo ad id obligando, nec quasi obligando, nec ullo modo cogendo, uti docet Sylvius ad citatum S. Doctoris locum: nihilominus (praeterquam quod in praxi valde periculosa sunt petitiones hujusmodi: eò quod in praxi, ob humanae cupiditatis praestigias, valde difficile sit exactionem gratuiti, ab exactione debiti discernere. Vix enim in praxi moraliter contingit, quod mutuatarius tunc omnino spontaneè faciat id quod petitur; imò id, saltem ut plurimum, aliquo modo invitum facit, non auctens petitionem rejicere, nisi bi mutuum in futurum denegetur) nullo modo probabile est, id posse in pactum sine usurae vitio deduci, efficiendo, ut qui mutuum accipit, pacto seu promissione se obliget ad rependendum ei ex amicitia, vel gratitudine aliquod temporale donum, supra sortem, propter acceptum mutui beneficium. Omnem proinde doctrinam illam merito improbant S. Thomas loco citato a. 2. in corp. & ad. 2. & 4. Cajetanus, Arragonius, Toletus, Sylvius, & Doctores communiter.

1° quia licet mutuatarius ex mutuo beneficium recipiat, mutuantique gratitudinem rependere debeat, isti gratitudini satisfaciendo quod S. Thomas q. 16. a. 3. generaliter docet, quod utique benefactori, quâ tali, *dumtaxat debeatur gratiarum actio, honor, reverentia, & per accidens subventio*, si nempe indigeat. Nullum ergo temporale auctarium supra sortem, ratione mutui, ex gratitudine debet. Titulus proinde gratitudinis quoad hoc est titulus fictus, merusque ad palliandas usuras praetextus.

2° simili praetextu usurarii omnes usuras suas palliare possent, auctarium quidem supra sortem semper exigendo, sed praetextendo, se illud non exigere ex iustitia, sed ex gratitudinis debito & pacto, tamen si absque eo mutuatari non essent.

3° nec hoc dumtaxat sequeretur, verum etiam simoniacos omnes posse similiter simonias palliare, obligando eos, quibus ecclesiastica beneficia conferunt, ad temporale aliquod pro eo dandum ex pacto gratitudinis, aliàs beneficium non collaturum. In illa proinde sententia usuris omnibus ac simoniis excusandis lata pateret via; imò nulli darentur in mundo usurarii, vel simoniaci, nisi simplices & idiotae, qui nescirent distinguere exactionem ex pacto gratitudinis, ab exactione ex pacto iustitiae. Quod prorsus alienum est ab Evangelio, & Sanctorum traditione, nominatim Hieronymi, & Augustini supra laudatorum, & Ambrosii l. de Tobia c. 14. *Quodcumque sortis accideris, usura est; quod velis ei nomen imponas, usura est.* Si licet.

licitum est, cur vocabulum refugis? cur velamen obtexis? Si illicitum, cur incrementum requiris?

267 4°. Incrementum taliter exigere, non est in rei veritate exigere reddendum titulo gratitudinis, sed reddendum titulo justitiæ, quidquid ad usuram suam palliandam mutuator dixerit. Pactio namque de solvendo incremento, seu auctario ratione mutui, alias non accipiendi, reverà est pactio justitiæ, estque contra naturam remunerationis merè gratitiæ, liberalis & amicitialis. Quidquid enim rependendum est ex gratitudine & amicitia præcisè, omninò spontaneè & liberaliter est rependendum. Non ergo ex pacti necessitate. *Nemo quippe in necessitatibus liberalis existit. L. rem legatam ff. de alim. Leg. ubi Glossa: Qui dat aliquid ex necessitate, non dicitur donare.* Atque, ut S. Thomas ait q. 3. de malo a. 1. ad 5. obligare ex certo pacto ad aliquod beneficium recompensandum, non competit amicitia honestati. Unde 2. 2. q. 78. a. 2. in corp. *usurarius est quicumque ex pacto, tacito vel expresso, quidquam aliud à sorte acceperit, cujus pretium pecuniâ aestimari possit.* Quod ad 3. extendit ad quemcumque mutuatores, si ex pecuniâ mutuata expellet, vel exigat, quasi per obligationem patet, taciti vel expressi, recompensationem muneris, &c. Idque generaliter, & absque distinctione pacti justitiæ, vel gratitudinis, in corpore solum excusat, si accipiat aliquid hujusmodi, non quasi exigens, nec quasi ex aliqua obligatione, tacita vel expressa, sed sicut gratuitum donum.

268 5°. Pactum ejusmodi, adjectum mutuo in gratiam mutuatoris, aliàs non mutuatur, est pactum non gratuitum, sed onerosum, dabo, si feceris; non dabo, si non feceris. Atqui pactum onerosum inducit obligationem justitiæ. Mera proinde illusio est, si mutuator dicat, non dabo nisi feceris liberaliter. Ita namque propositio seipsam destruit: cum ostensum sit, liberalitatem non exerceri in iis quæ sunt ex necessitate pacti onerosi; nec liberalis esse queat promissio, quæ est sub onere mutui; nec liberale mutuum, quod non conceditur nisi sub onere talis promissionis, aliàs non concedendum. Unde S. Thomas loco proxime citato ad 2. debitum ex pacto, quo mutuans mutuatarium ad remunerationem obligat, vocat debitum justitiæ. Distinguens namque remunerationem beneficii ex debito justitiæ, à recompensatione ejusdem ex debito amicitia, ait priorem esse ex pacto; secus posteriorem.

269 6°. Sit aliquis, qui prædium suum, alteri valde necessarium, ipsi vendat potius quam alii, cui ad eò necessarium non est: & quia istam prælationem ipsi facit; pro ea (ultra justum prædii sui pretium) aliquot scutorum ab ipso auctarium ex pacto exigit, aliàs ipsi non venditurus. Iste, licet millies adjiceret se auctarium istud solum exigere ex

Tom. II.

pacto gratitudinis, ob beneficium dictæ prælationis, ista equidem foret mera illusio, merusque prætextus seipsum destruens. Reverà namque censeretur auctarium exigere ex pacto venditionis (aliàs venditores fictitijs ejusmodi prætextibus semper aliquid exigere possent ultra justum rei venditæ pretium) ergo similiter, &c.

In istis ergo casibus simile quid accidit, 270 ac dum ad magos sponte quis recurrens, eorum præstigijs reverà utitur; qui licet protestetur nolle se cum dæmonibus habere commercium, iisque verbo millies renuntiet; facto tamen suo ipsos invocat, cumque ipsis commercium habet. In iis proinde casibus dubium non est usuram intervenire, saltem palliatam. Sed ad Confessariorum instructionem alia proferenda sunt palliatæ usuræ exempla.

CAPUT XXVI.

Exempla alia usura tum aperta, tum palliatæ.

§. I.

Exempla usura aperta.

PRIMUM est mutuare hoc pacto expresso, 271 quòd mutuatarium tenebitur indigenti mutuatori remutuare. Ita expressè S. Thomas q. 78. a. 2. ad 4. vel quòd tenebitur molendinum vel officinam mutuatoris frequentare, terras colere, domum conducere, temporale officium, vel immunitatem à gabelis concedere, &c. Quia ad ista obligari ex pacto, est onus pretio aestimabile. Est ergo supra sortem exigere lucrum ex pacto formali. Per consequens est usura aperta.

Layman quidem l. 3. tr. 4. c. 16. n. 310. 272 cum pluribus alijs censet, usurariam non esse præfatorum onerum impositionem, nisi fiat ex pacto, cum obligatione justitiæ; secus, si fiat absque pacto, cum sola morali coactione hoc modo: sum contentus tibi mutuare, si velis imposterum mihi remutuare, cum indigero, officinam meam, vel molendinum frequentare, &c. Aliàs nihil obtinebis. Ex quo consequens foret, usurarium non esse, qui diceret, se petenti non mutuaturum, nisi daret ipsi quinque in centum. Quod ab usura excusari non posse, constat ex dictis cap. 23. & 24.

Sed quid de iis qui præterdunt, esse quidem usurarium, mutuatarium injicere obligationem remutuandi mihi in futurum; secus, si ipsi solum injiciatur obligatio remutuandi mihi hic & nunc frumentum quo indigeo, si velit ut mutuem ipsi hic & nunc pecuniam quâ indiget?

Respondeo usurarium esse mutuatarium injicere obligationem remutuandi hic & nunc frumentum illud cum majori suo incommodo, nisi mutuans similem obligationem, & incommodum subeat ad hic & nunc mutuum. Si autem mutua hinc inde obli-

Bbb